

- психофізична свобода: Вправи на увагу, розслаблення та зняття м'язових затисків безпосередньо впливають на якість вокального виконання, звільняючи тіло актора від напруги, що критично важливо для правильного дихання;
- інтелектуальна творчість: основується на традиції «розумного Арлекіна» Леся Курбаса, предмет допомагає студенту аналізувати структуру твору та знаходити індивідуальні характеристики персонажа, які зчитуються глядачем навіть у масових сценах.

У мюзиклі чи музичній драмі персонаж існує в умовах підвищеної умовності. Дисципліна навчає студента принципу «психологічного обґрунтування музичного моменту». Вокальна партія має виникати тоді, коли емоційна напрута досягає такого піку, що звичайних слів уже недостатньо. Через акторський інструментарій студент вчиться:

- наповненню музичних пауз: внутрішній монолог не припиняється під час інструментальних проґрашів, роблячи музику частиною думок героя;
- сценічної віри: тільки за умови щирої віри самого виконавця в «магічне “якби”» глядач може сприйняти умовність жанру як істину;
- конфліктної взаємодії: у дуетах акторська майстерність зміщує акцент із технічного співу на взаємодію з партнером, де голос стає інструментом впливу та боротьби.

Сьогодні театри все частіше створюють вистави на стику імерсивного шоу, рок-опери та перформансу. Майстерність актора стає адаптивним механізмом, який дозволяє студенту працювати з різними режисерськими методами та зберігати «ансамблевість» — відчуття партнера в складних хореографічних чи хорових побудовах.

Крім того, вивчення акторських шкіл формує естетичний фільтр, дозволяючи відрізнити справжнє переживання від штамів. Це допомагає уникати «естрадності» та працювати над текстом лібрето з такою ж глибиною, як із класичною драматургією.

Отже, значення дисципліни «Майстерність актора» для майбутніх фахівців музично-драматичного театру є визначальним. Вона є тією «хімічною реакцією», яка поєднує техніку вокалу та пластику в єдиний живий організм сценічного образу. Оволодіння акторським методом є запорукою творчої довговічності, адже саме внутрішня техніка залишається головним капіталом артиста, дозволяючи створювати вистави, що викликають справжній катарсис у сучасного глядача.

А. Біленька, О. Світлична

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОГО ОБРАЗУ ДЖОНА КІТІНГА У ФІЛЬМІ «СПІЛКА МЕРТВИХ ПОЕТІВ»

A. Bilenka, O. Svitlichna

FEATURES OF JOHN KEATING'S LINGUISTIC IMAGE IN THE FILM "DEAD POETS SOCIETY"

«Спілка мертвих поетів» — одна з найкультовіших голлівудських кінострічок 1980-х років, яка не лише отримала кілька номінацій на премію «Оскар», а й справила значний культурний вплив, особливо на молодь. Центральний слоган фільму, висловлений устами головного героя — викладача Джона Кітінга, — «Лови момент» (*Carpe Diem*), став символом пробудження творчої свободи, інтелектуальної сміливості та духовного оновлення. Бачення Кітінгом життя,

суспільства, мистецтва й ролі особистості в них втілюється не лише в його вчинках і пластичному вираженні образу, а й у мовному малюнку ролі.

Робін Вільямс, виконавець ролі Джона Кітінга, ще до зйомок «Спілки мертвих поетів» здобув широку популярність завдяки своєму неповторному відчуттю слова й майстерності імпровізації. У минулому стендап-комік і комедійний актор, він відомий своєю пластикою, динамічністю мовлення та блискучою технікою пародії, що згодом допомогло йому стати одним із найяскравіших акторів озвучування. Роль Джона Кітінга стала однією з перших серйозних драматичних робіт у його доробку та принесла йому номінацію на премію «Оскар». Вільямс підійшов до створення мовного образу Кітінга з винятковою увагою до інтонації та темпоритму мови, що стало одним із ключових чинників глибини цього образу.

Уже в першій сцені персонаж Робіна Вільямса порушує очікування як учнів, так і глядачів. Замість традиційної появи викладача, звичного знайомства та формальної лекції, Джон Кітінг обирає іншу модель поведінки: він заходить до класу, з легкою усмішкою насвистуючи мелодію, оглядає молодих людей, повільно проходить поміж партами й раптово залишає приміщення, викликаючи здивування аудиторії. Повернувшись, він м'яким, теплим тоном у нижньому регістрі запрошує учнів слідувати за собою.

Першою реплікою Кітінга в межах заняття стає цитата «О, капітане, мій капітане», промовлена з піднесеною, майже урочистою інтонацією. Звідси починається його діалог з учнями — неквапливий, щирий, сповнений доброзичливої іронії. Легка посмішка актора додає голосу теплоти, а середньо-нижній регістр мовлення створює відчуття довіри й невимушеності. Жартівливі зауваги Кітінга розряджають атмосферу, спонукаючи учнів, звиклих до суворой дисципліни, посміхатися у відповідь.

Саме в цій сцені, через латинський вислів “Carpe diem”, герой уперше знайомить учнів зі своєю життєвою філософією. Він вимовляє ці слова тихо, майже пошепки, надаючи їм таємничого звучання. Його інтонація в цьому епізоді залишається м'якою, ненав'язливою, глибоко людиною — нетиповою для звичайного викладача.

У наступній сцені Джон Кітінг демонструє ще ширшу інтонаційну амплітуду. Розпочавши урок із м'якого, низького тону, він поступово переходить до піднесеної, майже ораторської подачі на верхньому регістрі — енергійної, дещо різкої, але водночас натхненної, подібної до промови революціонера. Така зміна тембру й динаміки голосу покликає спонукати учнів сприймати поезію емоційно, «серцем», а не лише раціонально.

Згодом Кітінг кличе студентів підійти ближче. Його голос знову опускається до м'якого, нижнього регістру; звучання стає тихішим, довірливішим, з легким подихом у тембрі. У цій інтонаційній м'якості він розкриває перед учнями сенс і покликання поезії, її духовний вплив на особистість, зачитуючи уривок вірша.

Важливо зазначити, що навіть поза межами уроків — під час розмов із колегами чи під час коротких діалогів зі студентами — Кітінг зберігає той самий теплий, світлий тембр голосу на нижньому регістрі. Його усмішка, що супроводжує мову, надає звукові особливості м'якості та людяності.

Під час лекції про Шекспіра Кітінг на прикладі пародії типового бачення поета сучасним поколінням через декламування вірша у відповідній заштампованій патетичній манері, потім мовній пародії на Марлона Брандо та Джона Вейна під час виконання цих віршів, вчить по-іншому ставитись до класики. Актор у своїх пародіях

слідє відповідному темпоритму мови свого об'єкта, висоті звуку, голосовим атакам, дикції, манері промовляти окремі звуки і т.д. Але головний меседж цієї сцени — «знайти свій голос» і рости особистісно через поезію. Цю фразу він залишає на кінець лекції та інтонаційно її виразно виділяє, задавши домашнє завдання, що абсолютно відповідає темі, — написати свій вірш.

Наступне заняття герой Вільямса проводить на свіжому повітрі, поєднуючи читання студентами поезій і фізичну активність, а також працюючи над їх емоційним наповненням. У цій сцені Вільямс переважно використовує верхній регістр і політний звук через особливості подачі голосу на вулиці.

Під час сцени читання власних віршів у діалозі з Тодом, щоб той поборов сором'язливість, Кітінг починає його м'яко, потім щоразу жорсткіше, гучніше і піднімаючи висоту голосу, прокричати. Він починає набігати кола навколо студента, а темпоритм його мови паралельно зростає, мотивуючи того ще більше віддатись підсвідомості, і почати, імпровізуючи, придумати вірш на ходу.

Навіть у фінальній сцені, коли Джона Кітінга звільняють за його «зухвалу» поведінку та нібито підбурювання учнів до створення «Спілки мертвих поетів», актор зберігає стриманість і внутрішню гідність героя. Його голос залишається м'яким, звучить у нижньому регістрі, проте стає рівним, приглушеним, майже беземоційним. Ця контрольована інтонаційна стриманість передає глибокий емоційний стан персонажа — сум, біль і водночас спокійне прийняття ситуації. Під час останньої фрази у фільмі, коли Кітінг дякує учням за підтримку, ледь помітна усмішка на його обличчі пом'якшує тембр, робить звучання голосу світлішим і теплішим, надаючи сцені особливої ліричності та людяності.

Отже, мовний малюнок ролі Джона Кітінга у виконанні Робіна Вільямса демонструє не лише високий рівень володіння актором мистецтвом сценічного слова, а й виконує важливу педагогічну функцію. Через мовлення свого персонажа — викладача — актор формує в учнів здатність мислити, відчувати й усвідомлювати власне бачення життя, суспільства та мистецтва. Саме така синергія художнього й педагогічного начала є ключовим завданням викладачів театральних дисциплін.

А. Лебідь

**ПЕРФОРМАТИВНИЙ ПІДХІД У ПЕРСПЕКТИВІ ОНОВЛЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ МОДЕЛЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ АКТОРА
В ГАЛУЗІ ВИКОНАВЧИХ МИСТЕЦТВ**

A. Lebid

**PPERFORMATIVE APPROACH IN THE PERSPECTIVE
OF RENEWING PEDAGOGICAL MODELS OF ACTOR PROFESSIONAL TRAINING
IN THE FIELD OF PERFORMING ARTS**

Сучасні процеси трансформації вищої освіти в Україні, зумовлені цілим комплексом інституційних, освітніх і соціально-культурних змін, пов'язують з інтеграцією національної системи освіти до європейського освітнього простору. Реалізація принципів European Higher Education Area та участь України в Bologna Process сприяє модернізації освітніх стандартів, перегляду структури освітніх програм і впровадженню нових методологічних підходів і до підготовки фахівців творчих професій.